

გალაკტიონი და ქუთაისი

ჰერაკლიტე ამბობს: “ღამის წყვილიაღში, როცა თვალი ვერაფერს ხედავს, კაცი საკუთარი სულის სინათლეს ანათებს” (ჰერაკლიტე, 1991, გვ. 10). ქუთაისში დადიოდა კაცი, რომელსაც საკუთარი “სულის სინათლის ნათება” შეეძლო — გალაკტიონ ტაბიძე, ამიტომაც თზავდა და ამბობდა იგი საოცარ ლექსებს.

ძნელია ერთი სიტყვით შეაფასო გალაკტიონის ლექსები. მთავარი ალბათ მათი მუსიკალობა და საოცარი სიფაქიზეა. უამრავი ლექსი აქვს მგოსანს ისეთი, უმაღლესი პოეტური ხელოვნება რომ სჭირდება შესაქმნელად და კიდევ, უფლისაგან მომადლებული იმგვარი “სულის სინათლის ნათება”, ჰერაკლიტე რომ გულისხმობს. ეს რომ შეძლო, განსაკუთრებული ბუნება უნდა გქონდეს, რომელსაც ძალუძს ჩვეულებრივ მოვლენაში არაჩვეულებრივი აღმოაჩინოს, მისი სილამაზე სხვებს დაანახოს და მათი საკუთრებაც გახადოს. ვფიქრობთ ამაზე და ვხვდებით, თუ რაოდენ სასიხარულოა ის, რომ გალაკტიონმა, ასეთი განსაკუთრებული ბუნების კაცმა, თავისი ლექსები უძღვნა ქუთაისს, უძღვნა და წყალტუბოდან ქუთაისში მიმავალ ქარს გამოატანა, რომ კოლხთა დედაქალაქის თითოეული მკვიდრის სულში შეეშვა ისინი და მათი მუსიკალობით და გრაციოზულობით საკუთარი თავისთვის უზარმაზარი ესთეტიკური სიამოვნება მიენიჭებინა.

ბაგრატიის ტაძარს, 1916 წელს, გალაკტიონმა უთხრა:

“სიმაღლეებზე აღმართულო, ნანგრევო ტაძრის,
 ვითარ დიდია შუბლის შენის შორი მშვენიება,
 შენს ჩუქურთმაში ვერ შეჭრილა გადაშენება,
 ვერ გაეკრება დავიწყება ფერფლის და ნაცრის,
 შენ გადურჩები ჟამთ სიავეს მტერთა სიმკაცრეს,
 სარკემ დროისამ დაგვანახა სხვა მოჩვენება:
 შენზე აღმართულს მნგრეველ ხიდებს სდევს შეჩვენება,
 შენ უკვდავი ხარ, შენი ფუძე მაინც ვერ დაჭრეს.”

ბაგრატიის ტაძარი ისე დაჰყურებს ქუთაისს, როგორც დრო-ჟამთაგან ათას ადგილას დაცხრილული გოლიათი, რომლის ძალა არა მარტო მისი ფიგურის გრანდიოზულობაშია, არამედ იმ სულიერ სიძლიერეში, მისგან რომ მოდის და, რომელსაც მკაფიოდ გრძნობს მისი მნახველი. სწორედ ამ რაღაცნაირ, დამთრგუნველ, იდუმალ სიძლიერეს ტაძრისას ისრუტავს გალაკტიონი მთელი არსებით და ამბობს: „შენს ჩუქურთმაში ვერ შეჭრილა გადაშენება“. ბაგრატი, პოეტის წარმოდგენაში, ღმერთის თანაზიარი გამხდარა თითქოს. ტაძარზე უზენაესის მაღლია გადმოსული, რომელიც, მგოსნის ღრმა რწმენით, უცილობლად შეაჩვენებს ყველა იმათის „მნგრეველ ხელებს“, ვინც სავენებლად წაეპოტინება ბაგრატს. პოეტის ფიქრით, ხუროთმოძღვრების ეს სასწაული შეიცავს მუხტს იმ მისტიური სილამაზისას, რომლისგანაც „ახალი, მძლავრი პოეზია აღემართება“.

გალაკტიონს შვებას ჰგვრიდა ქუთაისი, უყვარდა რიონი, ეს უამრავი რამის მომსწრე პატარა მდინარე. ერთხელ ლექსით მიმართა „რა წარმტაცი ხარ, რა დიდებული“:

კვლავ მიხარიან, ძველი კორდიდან
 რიონის ზვირთთა თვალის დევნება,
 დაუცხრომლობა გაზაფხულისა
 და ფერადების აშადრევნება,
 ო, მომავალზე მიმდევნო ფიქრო,
 რა წარმტაცი ხარ, რა დიდებული!

რიონის ზვირთთა გაზაფხულისფერი "ფერადების აშადრევნება" იტაცებდა მგოსანს. "მომავალზე მიმდევნო ფიქრის" წარმტაცობაც და დიდებულებაც ხიბლავდა მდინარის შემხედვარეს. იმედიც ეუფლებოდა მის გულს, რადგან რიონი, მგოსნის აზრით, მართლაც, ქართველთა იმედია გამძლეობის, ჭირთა თმენის, რწმენის და კოლხთა იმ ძველი სისხლის საოცარი სიწმინდის, აიეტის სამეფოს მკვიდრთა ძარღვებიდან რომ იღებს სათავეს.

ქუთაისის ერთ-ერთ, კოლორიტულ უბანს "ბალახვანს" დაუწერა გალაკტიონმა ლექსი - "ბალახვნის ქუჩაზე":

"რა კარგი იყო ქუჩა ბალახვნის,
 ხმები ისმოდა მრავალი არღნის,
 არ იყო მაშინ ავტომობილი,
 არცა საყვირი მაუდის ქარხნის.
 შეაჩერებდა რა თავის ფაეტონს
 მეეტლე მუშტარს უცდიდა ამ დროს,
 — ვინ მოხვალთ ხონსუ, ხონსუ, ო ხონსუ —
 კოფოზე მდგარი გასძახოდა მთა-გორს".

პოეტი სილაღეს ნახულობდა ქუთაისში, სიმშვენიერეს ეძებდა მის ქუჩებში და პოულობდა კიდევ. დარდიმანდობდა, ილხენდა. შემდეგ ქალაქის ქუჩებს, მის მაცხოვრებელთ ეფერებოდა და ლამაზ, სიყვარულით აღსავსე ლექსებს ამბობდა მათზე. ამბობდა და ისტორიაში შეჰყავდა ერთნიც და მეორენიც, ისე, როგორც კონკრეტულ შემთხვევაში, "ბალახვნის" ქუჩასა და უბრალო ხონელ მეეტლეს დაუმკვიდრა ჩვენს ცნობიერებაში ადგილი.

დამოწმებული ლიტერატურა

ჰერაკლიტე, 1991 - ჰერაკლიტე, ფრაგმენტები, "ლარი", თბ, 1991.
 ქართველი პოეტები ქუთაისის, კრებული შეადგინა და გამოსაცემად მოამზადა მ. ალავიძემ, ქუთაისი, 1995.

GELA KHARSHILADZE

GALAKTION TABIDZE AND KUTAISI

The paper discusses G.Tabidze's three poems dedicated to Kutaisi: "Bagrati Cathedral," "What a picturesque, what a glorious one," and "In Balaxvani street." The emphasis is made on the poets love to Kutaisi and on the very special human warmth the poet cherished with the relation to the city.